

Alkoholiseaduse, maksukorralduse seaduse, tolliseaduse, tubakaseaduse, vedelkütuse erimärgistamise seaduse ja vedelkütuse seaduse muutmise seaduse eelnõu väljatöötamise kavatsus

- I. Probleem, sihtrühm ja eesmärk
- II. Hetkeolukord, uuringud ja analüüsid
- III. Probleemi võimalikud mitteregulatiivsed lahendused
- IV. Probleemi võimalikud regulatiivsed lahendused
- V. Regulatiivsete võimaluste mõjude eelanalüüs ja mõju olulisus
- VI. Kavandatav õiguslik regulatsioon ja selle väljatöötamise tegevuskava

I. Probleem, sihtrühm ja eesmärk

1. Probleemi kirjeldus ja selle tekke põhjus

Karistusseadustik (KarS) võeti vastu 2001. aastal ning see jõustus 2002. aasta 1. septembril. KarSi §-ga 47 nähti ette piirid, millest eriseadustes väärteo eest sanktsioonimäärade kavandamisel tuleb lähtuda. KarS § 47 lg-s 2 sätestati, et juriidilisele isikule väärteo eest määratav rahatrahv võib olla vahemikus 500 kuni 50 000 krooni (32–3200 eurot). Arvestades inflatsiooni ja elatusaseme tõusu, on KarSi viidatud sätet kahel korral muudetud ning trahvimäära tõstetud. 2007. a tõsteti juriidilise isiku maksimaalne rahatrahvi määr 500 000 kroonini (32 000 euron) ning 2015. a KarSi revisjoni tulemusena tõsteti karistusmäär 400 000 euron. KarSi § 47 lg 2 muutmise seoses ei ole eriseaduste sanktsioonimäärade ajakohasust süstemaatiliselt analüüsitud ning kobarseadusena muudatusi menetletud. Seepärast jääb valdkonnaseaduste muutmise vajaduse analüüsimine iga ministeeriumi ülesandeks. Analüüsivajadusele on Justiitsministeerium tähelepanu juhtinud erinevate seaduseelnõude kooskõlastuskirjades.¹

Arvukatest eriseadustest, mille välja töötamine ja vastu võtmine jäid 2000. aastate esimesse poole, samasse aega KarSi koostamisega, võib leida, et juriidilise isiku rahatrahvi määra valikul on valdavalt otsustatud maksimaalse määra kasuks. 2002. a KarSi järgi oli see 50 000 krooni (3200 eurot). Sama määr on püsinud paljudes eriseadustes tänaseni, määra ei ole tõstetud. Nii sätestati näiteks 2002. a vedelkütuse erimärgistamise seaduses (edaspidi *VKEMS*) ja 2003. a vedelkütuse seaduses (edaspidi *VKS*) ühtemoodi kõigi väärteokoosseisude puhul

¹ Tolliseaduse eelnõu <https://eelvoud.valitsus.ee/main/mount/docList/eade0861-1f73-4139-a6ae-bd670afe01c9>
Tubakaseaduse ja alkoholi-, tubaka-, kütuse- ja elektriaktsiisi seaduse muutmise seaduse eelnõu <https://eelvoud.valitsus.ee/main/mount/docList/5a66f06b-93c0-4757-83cd-5e6e07fba987>
Vedelkütuse seaduse muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seadus <https://eelvoud.valitsus.ee/main/mount/docList/2f862966-e4d6-48bb-ba19-c96b8b250061>

juriidilise isiku trahvimääraks maksimaalne lubatud määr 50 000 krooni. 2002. a alkoholiseaduses (edaspidi *AS*) nähti erinevate väärtegude eest ette rahatrahvid määraga 20 000, 30 000 ja 50 000 krooni. 2004. a tolliseadusest (edaspidi *TS*) leiab valdavalt maksimaalse lubatud trahvimääraga väärteokoosseisud, kuid on ka koosseise määradega 10 000-40 000 krooni. 2005. a tubakaseaduses (edaspidi *TubS*) on kõikide väärtegude puhul otsustatud maksimaalse määra kasuks, erandiks on kaks väärteokoosseisu määradega 20 000 ja 30 000 krooni. 2002. a kehtinud maksukorralduse seaduses (edaspidi *MKS*) on trahvimäärad 50 000, 40 000, 20 000 ja 7000 krooni.

Nimetatud kuuest eriseadusest kahes, *AS*is ja *MKS*is, on karistussätetes sanktsioonimäärasid tõstetud. *MKS* on hea näide sellest, kuidas eriseaduses on karistusmäär tõstetud kooskõlas *KarSi* § 47 muutmisega. Muudatus *MKS* §-des 153¹ ja 153² tehti 2007. a *KarSi* muutmise käigus, rahatrahv tõsteti 500 000 kroonini (32 000 eurot). Teisi *MKS*i väärteokoosseise siiski ei muudetud ning sanktsioonimäärad jäeti 2002. a tasemele. 2015. a *KarSi* revisjoniga seoses *MKS*is sanktsioonimäärasid ei tõstetud.

2015. a *KarSi* revisjoni käigus tõsteti *AS*is trahvimäär ainult ühes karistussättes. Alkohoolse joogi käitlemisel vanusepiirangu rikkumise eest (§ 67) võib senise 3200 euro asemel määrata juriidilisele isikule rahatrahvi kuni 10 000 eurot. *AS* on erandlik veel selle poolest, et 2018. a tõsteti *AS*i kõikides väärteokoosseisudes (v.a. § 59), mis näevad ette juriidilise isiku vastutuse, trahvimäärasid. Varem kehtinud maksimaalne määr 3200 eurot asendati 5000 euroga ning madalam määr 2000 eurot asendati 3000 euroga. Sanktsioonimäär 1300 eurot jäi *AS* §-s 59 muutmata.

*VKS*i on aastatel 2018 ja 2020 lisatud kaks uut väärteokoosseisu, mille karistusmäärad on vastavalt 5000 ja 10 miljonit eurot. Teistes koosseisudes ei ole aastast 2002 muudatusi tehtud, st et nendes on maksimaalne karistusmäär endiselt 3200 eurot. Samamoodi on *TS*is, *TubS*is ja *VKEMS*is maksimaalne sanktsioonimäär püsinud 3200 euro piiril.

On kaheldav, kas tänases Eestis täidab juriidilise isiku puhul paarituhande euro suurune rahatrahv karistusõiguslikku eesmärki ja mõjutab juriidilist isikut seaduse nõuete rikkumisest hoiduma. Näiteks rahvusvahelise kaubanduse või kütuse käitlemisega seotud tegevusaladel võivad ettevõtjate kaubakäibed ja kasumid olla väga suured, st et ka kauba Eestis turule laskmise või importimisega kaasnev tasumisele kuuluv maksusumma on märkimisväärne. Maksude tahtlik tasumata jätmine ei tohi anda õigusrikkujale konkurentsieelist. Kuna karistus peab samaaegselt olema tõhus, proportsionaalne ja hoiatav, siis peab seadus võimaldama määrata rahatrahvi, mis arvestab rikkumise tulemusel saadud varalist kasu. Karistus peab selle kasu kõrvaldama. Eeltoodut arvestades tuleb kõrgendatud maksuriskiga aktsiisikaupade ning tollivaldkonda kuuluvates eriseadustes juriidilise isiku karistusmäärade tõstmist pidada põhjendatuks.

Piiriülest koostööd tagavate sanktsioonide puhul tuleb karistusnormide kujundamisel järgida lisaks rahvusvahelisi suundumusi, et tagada piiriüleselt tegutsevate isikute võimalikult võrdne kohtlemine. Maksuhaldurite piiriülese koostöö toimivust peab tagama *MKS*i §-s 155³ sätestatud

väärteokoosseis (teabevahetuse takistamine). Sellise eesmärgiga sanktsiooni näevad ette Euroopa Liidu õigus² ning sarnased Majandusliku Koostöö ja Arengu Organisatsiooni (OECD) tasandi rahvusvahelised kokkulepped³. Ka Euroopa Kontrollikoda on maksuhaldurite halduskoostöö tõhususe hindamisel välja toonud sanktsioonide mõjususe suurendamise vajaduse⁴. Täna on juriidilise isiku rahatrahvi maksimaalseks suuruseks ette nähtud 3200 eurot.

Käesolevas väljatöötamiskavatsuses ei käsitleta füüsilise isiku rahatrahvi määrasid, kuna muudetavates eriseadustes on kasutusel KarS § 47 lg-ga 1 lubatud maksimaalne määr, milleks on 300 trahviühikut ehk 1200 eurot.

Selleks, et iseloomult sarnase reguleerimisalaga ning sarnase valdkonna mitmetes eriseadustes ei oleks põhjendamatu erinevusi sanktsioonimäärades, ei muudeta viidatud seadusi (AS, MKS, TS, TubS, VKEMS või VKS) eraldi eelnõudega, vaid muutmissetepanekud on koondatud ühte väljatöötamiskavatsusse, mille kooskõlastamisele järgneb ühe eelnõu väljatöötamine.

2. Sihtrühm

Sanktsioonimäära tõstmine mõjutab järgmisi isikute rühmi:

1. Juriidilised isikud, kes panevad toime ASis, MKSis, TSis, TubSis, VKEMSi või VKSis sätestatud väärteigusid. Esineb üksikuid rikkumisi. Sihtrühm on väike.

Maksualase teabevahetuse seaduses (MTVS) teabeandjana määratletud isikud. Teabevahetuse takistamisega seotud väärteomenetlusi (MKS § 155³) seni algatatud ei ole.

Väärteostatistika kohta vt väljatöötamiskavatsuse osa „II Hetkeolukord, uuringud ja analüüsid“.

2. Kohtuvälised menetlejad

Maksu- ja Tolliamet, Terviseamet, Politsei- ja Piirivalveamet, Põllumajandus- ja Toiduamet, Tarbijakaitse ja Tehnilise Järelevalve Amet, Konkurentsiamet, Keskkonnaamet, valla- ja linnavalitsused.

3. Kohtud

Kohtuid puudutab sanktsioonimäärade tõstmine juhul, kui väärteootsused kaevatakse edasi kohtusse. Väärteomenetlejatelt saadud andmetele tuginedes saab väita, et ASi, MKSi, TSi, TubSi, VKEMSi ja VKSi alusel tehtud väärteootsustest jõuab kohtusse mõni üksik kaalus aastas.

² Nõukogu direktiiv 2011/16/EL ja selle muudatused on üle võetud maksualase teabevahetuse seadusega (<https://www.riigiteataja.ee/akt/124112020007>)

³ Üksikasjalikumad teavet leiab rahandusministeeriumi veebilehel aadressil:

<https://www.rahandusministeerium.ee/et/maksu-ja-tollipoliitika/maksualane-teabevahetus>

⁴ Vt soovitusel punktis 112. Euroopa Kontrollikoja eriaruandega 03/2021 saab tutvuda nende veebilehel aadressil: <https://www.eca.europa.eu/et/Pages/DocItem.aspx?did=57680>

Kolmes kohtuastmes (v.a. halduskohtud) on kokku 215 kohtunikku⁵. Kõik kohtunikud vääriteoasju ei menetle, teemade jaotus on kohtute sisemise töökorralduse küsimus. Seepärast ei ole teada täpset kohtunike arvu, keda seadusemuudatus võiks puudutada.

4. Kaitsjad

Kaitsjaid puudutab sanktsioonimäära tõstmine siis, kui menetlusosaline soovib kasutada õigusabi. Vääriteomenetluse seadustiku § 20 lg 1 järgi võib menetlusosalise isiku või süüdlase kaitsja olla advokaat või magistrikraadiga jurist. Eesti Advokatuuril on liikmeid ligi 1000. Riiklikult tunnustatud õigusõppe magistrikraadiga juriste kordades rohkem.

3. Eesmärk ja saavutatava olukorra kirjeldus

Sanktsiooni ülemmäär seaduses peab võimaldama määrata juriidilisele isikule rahatrahvi, mis karistusena täidaks nii üld- kui eripreventiivset eesmärki. Muudatuste eesmärgiks on muuta juriidiliste isikute poolt aktsiisikauba ebaseaduslik käitlemine ja tollialased rikkumised sellise tagajärjega tegudeks, mille eest määratavate trahvide suurus oleks selges seoses õigusrikkumise objektiks oleva kauba väärtuse või maksmata jäänud maksude summaga. Sanktsiooni ülemmäära tõstmisel seaduses saavad vääriteomenetlejad karistuse suuruse määramisel suurema kaalutusruumi.

Maksuhaldurite piiriülese halduskoostöö kontekstis on oluline tagada Eesti õigussüsteemi koosõla rahvusvahelise õiguse nõuetega ning parem tasakaal erinevate riikide karistuspoliitikas. Maksualane teabevahetus hõlmab piiriüleselt tegutsevaid isikuid, mistõttu on oluline, et Eestist ei saaks riik, kuhu suunata oma tegevus põhjusel, et siin on kohustuste täitmata jätmisele minimaalsed karistuslikud tagajärjed. Sellele vaatamata tuleb iga õigusrikkumise kaalu ja sellele vastavat rahatrahvi määra hinnata konkreetse juhtumi asjaolude pinnalt. Eesmärgiks ei ole senise dialoogi asendamine vääriteomenetlustega.

II. Hetkeolukord, uuringud ja analüüsid

4. Kehtiv regulatsioon, seotud strateegiad ja arengukavad

Väljatöötamiskavatsus puudutab kuue seaduse vastutuse peatükke, mis sisaldavad paragrahve vääriteokoosseisu kirjelduste ning karistusmääradega. Kavandatavad muudatused puudutavad ainult juriidilise isiku vastutust.

Allpool on toodud loetelu seaduste paragrahvidest, mida väljatöötamiskavatsus hõlmab ning iga seaduse juures on ära toodud ka pädevad kohtuvälised menetlejad.

Alkoholiseaduse §-d 53, 54, 55, 58, 59, 60, 61, 62, 64, 65, 66, 67, 68.

⁵ Riigikohtu kohtunike arv on 19 (KS § 25 lg 3). Maakohtu kohtunikke on 150, Ringkonnakohtu kohtunikke 46 ([justiitsministri 27.10.2005 määrus nr 47](#)).

Kohtuvälised menetlejad on Maksu- ja Tolliamet, Politsei- ja Piirivalveamet, Põllumajandus- ja Toidumajandusamet, Tarbijakaitse ja Tehnilise Järelevalve Amet ning valla- või linnavalitsus (AS § 73).

Maksukorralduse seaduse §-d 153¹, 154, 154¹, 155¹, 155², 155³, 156, 156¹.

Riiklike maksude puhul on kohtuväline menetleja Maksu- ja Tolliamet, kohalike maksude puhul valla- või linnavalitsus (MKS § 162 lg 2, § 5).

Tolliseaduse §-d 69–77.

Maksu- ja Tolliamet on ainuke kohtuväline menetleja (TS § 79).

Tubakaseaduse §-d 39, 39¹, 40, 41, 42, 43, 45, 50.

Kohtuvälised menetlejad on valla- või linnavalitsus, Maksu- ja Tolliamet, Politsei- ja Piirivalveamet, Terviseamet ning Tarbijakaitse ja Tehnilise Järelevalve Amet (TubS § 51 lg-d 1–4).

Vedelkütuse erimärgistamise seaduse §-d 6², 6³ ja 6⁵.

Kohtuvälised menetlejad on Maksu- ja Tolliamet, Politsei- ja Piirivalveamet ning Tarbijakaitse ja Tehnilise Järelevalve Amet (VKEMS § 6⁴ lg 2).

Vedelkütuse seaduse §-d 30, 31, 31¹, 31², 31³, 32, 32¹, 32².

Kohtuvälised menetlejad on Konkurentsiamet, Maksu- ja Tolliamet, Tarbijakaitse ja Tehnilise Järelevalve Amet, Keskkonnaamet (VKS § 35 lg 1).

Kehtiva regulatsiooni kohta vt ka väljatöötamiskavatsuse osa „1. Probleemi kirjeldus ja selle tekke põhjus“.

5. Tehtud uuringud

Väljatöötamiskavatsusele ei ole eelnenud uuringuid ega analüüse, kuid väljatöötamiskavatsuse algatamise vajaduse otsustamiseks ning väljatöötamiskavatsuse koostamise raames on viidud läbi väikesemahulisi analüüse väärtestatistika kohta.

2019. aastal analüüsiti väärtemenetluse portaalis kajastatud andmeid kõnesoleva kuue seaduse (AS, MKS, TS, TubS, VKEMS, VKS) alusel menetletud juriidiliste isikute väärtegade kohta. Vaadeldi aastate 2015–2018 andmeid. Kohtuvälised menetlejad on Maksu- ja Tolliamet, Terviseamet, Politsei- ja Piirivalveamet, Põllumajandus- ja Toidumajandusamet, Tarbijakaitse ja Tehnilise Järelevalve Amet, Konkurentsiamet, Keskkonnaamet ning valla- ja linnavalitsused.

Valla- ja linnavalitsuste menetluste kohta on statistika puudulik, kuna vaid üksikud valla- ja linnavalitsused on liitunud väärtemenetluse portaaliga, ülejäänud töötlevad andmeid oma registrites. E-toimikus on aastatel 2015–2018 valla- ja linnavalitsuse kohta kajastatud

andmetest näha, et menetletud ei ole juriidilise isiku väärteoasju TubSi alusel, kuid on menetletud kaks ASi väärtegu. Maksimaalne määratud rahatrahv oli 520 eurot.

Vaadeldaval perioodil ei ole Politsei- ja Piirivalveamet menetlenud ühtegi juriidilise isiku väärteoasja VKSi ja VKEMSi alusel. ASi alusel menetleti kuus väärteoasja, millest kolm anti menetlemiseks üle Maksu- ja Tolliametile. Politsei- ja Piirivalveameti menetletud ASi rikkumise asjades karistati juriidilist isikut kahel juhul rahatrahviga 100 eurot ning kolmanda kaasuse puhul 500 eurot. Politsei alustas menetlust kahel korral juriidilise isiku suhtes ka TubSi alusel, kuid menetlus anti üle Maksu- ja Tolliametile.

Vaadeldaval perioodil ei ole Keskkonnaamet, Konkurentsiamet, Tarbijakaitse ja Tehnilise Järelevalve Amet, Terviseamet ning Põllumajandus- ja Toiduamet ühtegi juriidilise isiku väärteoasja menetlenud.

Maksuõigusrikkumiste, aktsiisikauba käitlemise nõuete eiramise ja tollieeskirjade rikkumise asjades on menetlemise põhiraskus Maksu- ja Tolliametil. Allpool on toodud tabel, milles on kajastatud 2015–2018. a Maksu- ja Tolliameti menetletud juriidiliste isikute toime pandud väärtegude arv seaduste lõikes ning minimaalne ja maksimaalne määratud trahvisumma. ASi, TSi, TubSi, VKEMSi ja VKSi nõuete rikkumisi juriidilise isiku poolt, millele peab järgnema väärteomenetlus, tuleb aastas ette üksikutel kordadel. Vaadeldaval perioodil jäi see aasta kohta 2–7 kaasuse vahele. Seadusega lubatud maksimaalset rahatrahvi ei ole määratud kordagi. Suuremad trahvid määrati VKSi alusel, kuna kütusega seotud väärtegudega kaasneb suur majanduslik ning keskkonnarisk. Ligi 90% juhtudel oli tegemist VKS § 32 väärteoga, mis seisneb nõuetele mittevastava vedelkütuse ebaseaduslikus käitlemises.

Seadus	Väärtegude arv 2015-2018	Minimaalne trahvisumma	Maksimaalne trahvisumma
AS	17	100	1500
MKS	504	40	30 000
TS	10	200	1600
TubS	15	100	1500
VKEMS	15	200	1600
VKS	29	200	3000

Ülaltoodud tabelis eristub teistest seadustest MKS nii rikkumiste mahu kui maksimaalse määratud trahvisumma poolest. Nelja aasta jooksul on toime pandud 504 maksualast väärtegu. Valdavalt on tegemist maksukohustuse varjamise või tagastusnõude alusetu suurendamisega (MKS § 153¹) või maksuhalduri tegevuse takistamisega (MKS § 154). Rahatrahv 30 000 eurot § 153¹ toime panemise eest on erandlik, valdavalt jäävad trahvisummad 500–3000 euro vahele.

6. Kaasatud osapooled

Väljatöötamiskavatsuse ettevalmistamisse on kaasatud Sotsiaalministeerium, Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium ning Maksu- ja Tolliamet.

III. Probleemi võimalikud mitteregulatiivsed lahendused

7. Kaalutud võimalikud mitteregulatiivsed lahendused

• Avalikkuse teavitamine	EI
• Rahastuse suurendamine	EI
• Mitte midagi tegemine ehk olemasoleva olukorra säilitamine	EI
• Senise regulatsiooni parem rakendamine	EI
• Muu (palun täpsusta)	EI

Kuna karistatavad teod ning sanktsioonimäärad saab Eesti Vabariigi põhiseaduse kohaselt kindlaks määrata vaid seadusega, siis ei ole mitte ühegi ülaltoodud mitteregulatiivse meetmega võimalik probleemi lahendada ja soovitud eesmärgini jõuda.

IV. Probleemi võimalikud regulatiivsed lahendused

8. Välisriigid, mille regulatiivseid valikuid probleemi lahendamiseks on analüüsitud või on kavas seaduseelnõu koostamisel analüüsida (koos põhjendusega)

Välisriikide regulatsioone ei ole analüüsitud, kuna väljatöötamiskavatsuses kirjeldatud probleemkohtade lahendamine on siseriikliku tähendusega küsimus.

Maksuhaldurite piiriülest koostööd tagavad trahvimäärad Euroopa Liidu liikmesriikides on väga erinevad ning Eesti rahatrahvi maksimumsuurus on sageli teiste riikide miinimummääraga samas suurusjärgus. Näitlikustamaks olukorda võib välja tuua, et piiriüleste skeemide esitamata jätmise eest saab Hollandis määrata kuni 870 000 euro suuruse rahatrahvi, Itaalias 31 500 euro suuruse rahatrahvi ja Saksamaal 25 000 euro suuruse rahatrahvi⁶.

9. Regulatiivsete võimaluste kirjeldus

Juriidilise isiku sanktsioonimäärade tõstmisel ei ole riigis ühtset kokkulepitud metoodikat ega juhendi vormis koostatud soovitusi, millest lähtuda. Seepärast võrreldi käesoleva väljatöötamiskavatsuse koostamisel neid eriseadusi, mille vastutuse peatükis on viimastel

⁶ Piiriüleste skeemide alast teabevahetust puudutavat statistikat on koondanud rahvusvaheline konsultatsiooniettevõtte Deloitte: <https://www.inrev.org/system/files/2020-04/DAC6%20country-specific%20penalties%20and%20penalty%20mitigation%20survey%20%28Deloitte%29.pdf>

aastatel sanktsioonimäärades muudatusi tehtud. Allpool on toodud näiteid eriseadustest, kus juriidilise isiku trahvimäärad on oluliselt kõrgemad, kui tavapärase 3200 eurot.

Karistusseadustik

- § 108. Varavastane süütegu sõjategevuse piirkonnas ja okupeeritud territooriumil – 10 000 eurot;
- § 157. Isikuandmete ebaseaduslik avaldamine – 32 000 eurot;
- § 224¹. Autoriõiguse rikkumine – 6400 eurot;
- § 279. Riikliku ja haldusjärelevalve teostamise takistamine – 16 000 eurot;
- § 334². Euromüntidega sarnanevate medalite ja märkide käitlemine – 20 000 eurot;
- § 336. Võltsitud maksumärgi kasutamine ja käibelelaskmine – 5000 eurot;
- § 372. Tegevusloata ja keelatud majandustegevus – 32 000 eurot;
- § 398. Siseteabe väärkasutamine – 400 000 eurot;
- § 398¹. Turumanipulatsioon – 400 000 eurot.

Relvaseadus

§ 89¹⁶. Sõjarelvade, nende oluliste osade, laskemoona ja lahingumoonaga kohta andmete esitamata jätmine – 20 000 eurot.

Autoveoseadus

- § 53. Tasulise veoseveo korraldamine tegevusloa ärakirjata ja peatatud kehtivusega ärakirjaga – 13 000 eurot;
- § 61. Tegevusloa ärakirjale, juhitud tunnistusele ja veoloale kantud nõuete rikkumine – 6400 eurot;
- § 66. Ohtliku veose autoveole kehtestatud nõuete rikkumine – 32 000 eurot.

Keskkonnaseire seadus

§ 20. Keskkonnaohust ja olulisest keskkonnahäiringust teavitamata jätmine – 32 000 eurot.

Pakendiseadus

§ 29. Pakendijäätmete taaskasutamise kohustuse täitmata jätmine – 32 000 eurot.

Reklaamiseadus

- § 34. Kaupade ja teenuste reklaami keelu rikkumine – 50 000 eurot;
- § 35. Kaupade ja teenuste reklaami piirangute ning nõuete rikkumine – 50 000 eurot.

Rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise seadus

Kõik sanktsioonid on 400 000 eurot, va üks, mis on 32 000 eurot.

Arvestades olulise või suure tervise-, majandusliku- või keskkonnakahju tekkimise riski, mis võib kaasneda maksude (n aktsiisid) maksmata jätmisega või kvaliteedile mittevastava kauba (n kütus, alkohol, võltsitud ravimid) kasutamise või tarbimisega, peab sanktsiooni ülemmäär olema piisavalt kõrge mõjusa karistuse määramiseks ning karistuse üld- ja eripreventiivse eesmärgi saavutamiseks. Seda arvestades ning lähtudes ka viimastel aastatel eriseadustes tehtud

sanktsioonimäärade muutmise praktikast, saab kõnesoleva kuue seaduse sanktsioonimäärade tõstmiseks välja pakkuda lahenduse, kus teod jagatakse teo ebaõigussisu arvestades kolme gruppi. Kõige suuremat kahju põhjustavate tegude maksimaalne sanktsioonimäär on 100 000 eurot. Väärteod, millega kaasnev kahju on oluline, seotakse sanktsioonimääraga kuni 50 000 eurot ning teod, mille ebaõigussisu ei ole suur, seotakse kuni 5000 euro suuruse sanktsioonimääraga.

100 000 eurot	50 000 eurot	5000 eurot
ALKOHOLISEADUS		
§ 53. Alkoholi käitlemise korra rikkumine	§ 61. Sularahata arveldamise nõude järgimata jätmine	§ 55. Puskariaparaadi valmistamine, hoidmine, edasitoimetamine, omandamine ja edasiandmine
§ 54. Käitlemiseks mittelubatud alkoholi hoidmine ja edasitoimetamine	§ 62. Alkohoolse joogi jaemüügil tehingu fikseerimata jätmine	§ 58. Saatedokumendi puudumine
	§ 64. Alkoholi hoidmine või ladustamine kioskis või tänava- või turukaubanduse müügikohas	§ 59. Saatedokumendi kontrollimomendil esitamata jätmine
	§ 65. Alkohoolse joogi jaemüügil kehtivate piirangute ja keeldude rikkumine	§ 60. Saatedokumendi koostamata jätmine
	§ 66. Alkohoolse joogi kohaleveoteenuse osutamisel kehtivate nõuete rikkumine	
	§ 67. Alkohoolse joogi käitlemisel vanusepiirangu rikkumine	
	§ 68. Alkohoolse joogi müümine joobeseisundile viitavate tunnustega isikule	
MAKSUKORRALDUSE SEADUS		
§ 153 ¹ . Maksukohustuse varjamine ja tagastusnõude alusetu suurendamine	§ 154. Maksuhalduri tegevuse takistamine	§ 156. Mõõтури või tõkendi rikkumine
	§ 155 ³ . Teabevahetuse takistamine	

	§ 154 ¹ . Aktsiisiga maksustatavate kaupadega seotud eeskirjade rikkumine	
	§ 155 ¹ . Aktsiisilaopidaja ja registreeritud kaubasaaja kohustuste täitmata jätmine	
	§ 155 ² . Ebaseaduslikud toimingud aktsiisivabalt sisseveetud mootorikütusega	
TOLLISEADUS		
§ 69. Kauba ebaseaduslik Eestisse või Eestist välja toimetamine	§ 72. Ebaseaduslikud toimingud Eestis oleva kaubaga	§ 75. Transpordivahendiga seotud tollialaste õigusaktide rikkumine
§ 70. Ebaseaduslikud toimingud Eesti ja liiduvälise riigi vahel kaubaga, mille suhtes kehtivad keelud ja piirangud	§ 73. Vabatsoonis kehtivate nõuete rikkumine	§ 76. Tollitõkendi rikkumine
§ 71. Ebaseaduslikud toimingud liidu liikmesriikide vahel kaubaga, mille suhtes kehtivad keelud ja piirangud	§ 74. Kauba ladustamise nõuete rikkumine	
	§ 77. Ebaseaduslikud toimingud tollijärelevalve all oleva veosega	
TUBAKASEADUS		
§ 39. Tubakatoote ja tubakatootega seonduva toote käitlemise korra rikkumine	§ 40. Sigarettide, sigarite ja sigarillodega kauplemine ettenähtust kõrgema hinnaga	§ 50. Suitsetamiskoha piiramise nõude rikkumine
§ 39 ¹ . Tubakatoote registreerimisele esitatavate nõuete rikkumine	§ 41. Tubakatoote ja tubakatootega seonduva toote käitlemisel kehtivate erinõuete rikkumine	
	§ 42. Spondeerimispiirangu rikkumine	
	§ 43. Tubakatoote ja tubakatootega seonduva	

	toote müügienduse keelu rikkumine	
	§ 45. Tubakatoote ja tubakatootega seonduva toote käitlemisel vanusepiirangu rikkumine	
VEDELKÜTUSE ERIMÄRGISTAMISE SEADUS		
§ 6 ³ . Lisaainete ebaseaduslik eemaldamine erimärgistatud vedelkütusest ja selle tulemusena saadud vedelkütuse käitlemine	§ 6 ² . Erimärgistatud vedelkütuse ebaseaduslik kasutamine	
	§ 6 ⁵ . Erimärgistatud diislikütuse ebaseaduslik müük	
VEDELKÜTUSE SEADUS		
§ 30. Tegevuskoha varjamine	§ 31. Saatedokumendi, vastavussertifikaadi ja vastavusdeklaratsiooni puudumine	
§ 32. Nõuetele mittevastava vedelkütuse ebaseaduslik käitlemine ja sellega toimingute tegemine heakskiitmata viisil	§ 31 ¹ . Kütuse laoarvestuse pidamise kohustuse rikkumine	
	§ 31 ² . Teavitamiskohustuse rikkumine kütuse võõrandamise korral	
	§ 31 ³ . Kütuse väljastamine laoarvestuses kajastamata isikule	
	§ 32 ¹ . Kütuse soetamine registreeringuta isikult	
	§ 32 ² . Kütuse vedu kütuse käitlemise andmekogu kandeta	

10. Regulaatiivsete võimaluste põhiseadusega ning Euroopa Liidu ja rahvusvahelise õigusega määratud raamid

Rahvusvaheline õigus ega ka Euroopa Liidu õigus ei reguleeri otseselt väärteo eest juriidilisele isikule mõistetava rahatrahvi suurust. Küll aga pannakse mitmetes ELi õigusaktides liikmesriikidele kohustus näha ELi määruse või direktiivi nõuete rikkumise korral ette sanktsioonid, mis peavad olema tõhusad, proportsionaalsed ja hoiatavad. Sarnastest kriteeriumitest tuleb lähtuda ka OECD teabevahetuse mudelite rakendamisel halduskoostöös kolmandate riikide maksuhalduritega.

Allpool on toodud tabel ELi õigusaktidega, milles selline kohustus on liikmesriikidele pandud ning vastav Eesti õigusakt, kus väärteokoosseis ja sanktsioonid on ette nähtud. Tabelis on toodud ainult viited eriseadustes sätestatud väärteokoosseisudele, KarSi kuriteokoosseise tabelis ei kajastata.

ELi õigusakti pealkiri	Artikkel	Eesti õigusakt, karistussätted
Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 952/2013, millega kehtestatakse liidu tolliseadustik (ELT L 269, 10.10.2013, lk 1–101)	Art 42	TS §§ 69-77
Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EÜ) nr 1889/2005 ühendusse sisse toodava või ühendusest välja viidava sularaha kontrollimise kohta (ELT L 309, 25.11.2005, lk 9–12)	Art 9	TS § 69
<i>Alates 3. juuni 2021</i> - Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2018/1672, mis käsitleb liitu toodava või liidust välja viidava sularaha kontrolli ning millega tunnistatakse kehtetuks määrus (EÜ) nr 1889/2005 (ELT L 284, 12.11.2018, lk 6–21)	Art 14	TS § 69
Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv 2014/40/EL tubaka- ja seonduvate toodete tootmist, esitlemist ja müüki käsitlevate liikmesriikide õigus- ja haldusnormide ühtlustamise kohta ning millega tunnistatakse kehtetuks direktiiv 2001/37/EÜ (ETL L 127, 29.04.2014, lk 1–38), muudetud komisjoni delegeeritud direktiiviga 2014/109/EL (ELT L 360, 17.12.2014, lk 22–27).	Art 23	TubS §§ 39-50
Nõukogu direktiiv 2011/16/EL maksustamisalase halduskoostöö kohta ja direktiivi 77/799/EMÜ kehtetuks tunnistamise kohta (ELT L 64, 11.03.2011, lk 1–12), muudetud direktiividega 2014/107/EL (ELT L 359, 16.12.2014, lk 1–29), (EL) 2015/2376 (ELT L 332, 18.12.2015, lk 1–10), (EL) 2016/881 (ELT L 146, 03.06.2016, lk 8–21), (EL) 2016/2258 (ELT L 342, 16.12.2016, lk 1–3), (EL) 2018/822 (ELT L 139, 05.06.2018, lk 1–13)	Art 25a	MKS § 155 ³

ja (EL) 2020/876 (ELT L 204, 26.06.2020, lk 46–48).		
---	--	--

V. Regulaatiivsete võimaluste mõjude eelanalüüs ja mõju olulisus.

11. Kavandatavad muudatused ja nende mõjud

- Muudatusest mõjutatud sihtrühm: laiemalt kõik äriühingud, kitsamalt rahvusvahelise kaubanduse ning aktsiisikauba käitlemisega tegelevad äriühingud ning MTVSi sätetatud teabeandjad
- Muudatusega kaasneva mõju valdkond: mõju majandusele – ettevõtluskeskkond ja ettevõtete tegevus
- Avalduva mõju kirjeldus sihtrühmadele ja järelalususe kohta

Sihtrühmana on vaadeldavad kõik äriühingud, kellel tekib oma tegevuse tagajärjel maksuarvestuse pidamise ning maksude tasumise kohustus. Eestis on ligi 200 tuhat registreeritud äriühingut, kuid äriregistrile majandusaasta aruannete esitamise aktiivsuse järgi saab otsustada, et aktiivselt tegutsevad nendest umbes pooled. Kitsam sihtrühm puudutab alkoholi-, kütuse- ja tubakatoodete käitlejaid ning kauba impordi ja ekspordiga tegelevaid ettevõtteid.

MKS § 155³ väärteokoosseis puudutab isikuid, kellel on MTVSi kohaselt kohustus koguda ja esitada Maksu- ja Tolliametile järgmiseid andmeid: finantskontode ja nende omanike kohta (kõik Eestis tegutsevad finantsasutused⁷), kontsernide maksuandmete kohta (paar Eesti asukohaga suurkontserni⁸) ning piiriüleste skeemide kohta (maksunõustajad, advokaadid, maksumaksjad⁹). Maksuhaldurite piiriülese teabevahetuse eesmärk on agressiivse maksuplaneerimise vastu võitlemine ning maksudest kõrvalehoidumise vähendamine.

Trahvimäärade suurendamine üldpreventiivse meetmena omab positiivset mõju ettevõtluskeskkonnale ning on üks vahend ausa konkurentsikeskkonna tagamiseks. Viimane on riigi ülesanne.

Arvestades kõikide äriühingute koguarvu, siis on mõjutatav sihtrühm, st juriidilised isikud, kes panevad toime AS, MKS, TS, TubS, VKEMS ja VKS rikkumisi, väike. Soovimatuid kõrvalmõjusid väljatöötamiskavatsuse koostamise käigus ei tuvastatud. Eeltoodust tulenevalt ei kaasne muudatusega olulist mõju.

⁷ Finantsinspektsiooni järelevalve all olevad Eesti finantsasutused: <https://www.fi.ee/et/pangandus-ja-krediit-0>, sh kindlustusseltsid: <https://www.fi.ee/et/kindlustus-0> ning Rahapesu Andmebüroo järelevalve all olevad finantsteenuseid osutavad isikud: <https://www.politsei.ee/et/juhend/rahapesu-andmebueroo-jaerelevalvetegevus>

⁸ Aastase müügikäibe lävendi 750 miljonit eurot ületavad vaid 1-2 Eestis asuva peakorteriga suurkontserni.

⁹ Puudutab isikuid, kes töötavad välja piiriüleste skeeme, mis kannavad maksudest kõrvalehoidumise riski või finantskontode alasest teabevahetusest kõrvalehoidumise riski või mille abil on võimalik peita vara tegeliku kasusaaja isikut. Üldjuhul ei puuduta ainult kohalikul turul tegutsevaid maksumaksjaid. 2021. aastast rakendunud aruandlusega on märtsi alguse seisuga laekunud teavet mõnekümne skeemi kohta.

12. Muudatuste koondmõju ettevõtete ja/või kodanike halduskoormusele

Kavandatavad muudatused ei too kaasa halduskoormuse suurenemist ettevõtetele ega kodanikele.

13. Muudatuste rakendamisega seotud riigi ja kohaliku omavalitsuse eeldatavad kulud ja tulud

Muudatuste rakendamisega ei ole kohtuväliste menetlejate kulude kasvu väärtemenetluse läbiviimisel ette näha võrreldes hetkeolukorraga.

Ideaalne ja soovitatav on olukord, kus juriidilised isikud väärtegusid toime ei pane. Kui seda siiski tehakse ning järgneb väärtetovastutus ja kohtuväline menetleja määrab rahatrahvi, ei saa seda pidada planeeritud ja eeldatavaks riigi tuluks. Seaduses trahvimäärade ülemmäära tõstmisega seoses saab vaid teoreetiliselt rääkida riigi tuludest, kuna realselt määratavad trahvid ei pruugi seaduse jõustumisel kasvada. Seaduse trahvimääradel on üldpreventiivne eesmärk. Trahvi suuruse otsustab väärtemenetleja asjaolusid ning halduspraktikat arvestades.

14. Edasine mõjude analüüs

Edasise mõjude analüüsi vajalikkus selgub pärast kooskõlastusringilt tagasiside ja arvamuste saamist.

VI. Kavandatav õiguslik regulatsioon ja selle väljatöötamise tegevuskava

15. Valitav lahendus

Ainuke võimalik lahendus on õigusliku regulatsiooni muutmine. ASis, MKSis, TSis, TubSis, VKEMSis ja VKSis tõstetakse juriidilise isiku rahatrahvi ülemmäärasid.

15.1. Töötatakse välja uus tervikseadus

15.2. Muudatused tehakse senise seaduse struktuuris

X

15.3 Selgitus

Väljatöötamiskavatsusega ei kavandata kontseptuaalseid muudatusi ning kuna muudatuste maht ei ole suur, siis puudub vajadus seaduse terviktekstide koostamiseks.

16. Puudutatud ja muudetavad õigusaktid

Alkoholiseadus, maksukorralduse seadus, tolliseadus, tubakaseadus, vedelkütuse erimärgistamise seadus ja vedelkütuse seadus.

17. Edasine kaasamise plaan – keda, millal ja kuidas kaasatakse

Väljatöötamiskavatsus saadetakse kooskõlastamisele ministriumidele ning arvamuse avaldamiseks ametitele, kes on kõnesoleva kuue seaduse alusel väärtegade kohtuvälised menetlejad.

18. Põhjaliku mõjuanalüüsi toimumise aeg

Eraldi põhjalikku mõjuanalüüsi ei planeerita.	
19. Eeldatav kontseptsiooni (HÕNTE § 1 lg 3) valmimise ja kooskõlastamisele saatmise aeg (kui järgmise sammuna koostatakse eelnõu kontseptsioon)	Kontseptsiooni koostamine ei ole vajalik, kuna tegemist ei ole põhimõtteliste muudatustega karistusõiguses. Järgmise sammuna töötatakse välja eelnõu.
20. Eeldatav eelnõu kooskõlastamise aeg	04.–07.2021
21. Õigusakti eeldatav jõustumise aeg	01.01.2022
22. Vastutavate ametnike nimed ja kontaktandmed	<p>Eve-Ly Kübard, nõunik, tolli- ja aktsiisipoliitika osakond, Rahandusministeerium tel: 611 3065 e-post: eve-ly.kybard@fin.ee</p> <p>Triinu Täht, nõunik, rahvatervise osakond, Sotsiaalministeerium tel: 626 9142 e-post: triinu.taht@sm.ee</p> <p>Rein Vaks, energiaturgude valdkonnajuht, energeetikaosakond, Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium tel: 625 6347 e-post: rein.vaks@mkm.ee</p>